РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д.ю.н. Дарина Пеева Зиновиева, Институт за държавата и правото, Българска академия на науките

относно конкурс
за заемане на академичната длъжност **„ПРОФЕСОР“**
в Институт за държавата и правото при БАН,

област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. право / Трудово право и обществено осигуряване/

1. Общи данни

В конкурса, обявен в ДВ, бр. 24 от 06.03.2026 г., участва един кандидат – доцент д-р **Андрей Сашов Александров.**

Документите, представени от кандидата, отговарят на изискванията на приложимите нормативни актове. Също така, видно от науко-метричните данни, минималните национални изисквания са изпълнени. Поради това, на първото заседание на научното жури, кандидатът е допуснат до участие. Представени са и публикациите, с които доц. Александров участва в конкурса – една монография, 52 статии, 7 студии и 4 глави от колективни монографии.

Видно от представената автобиография, доц. Андрей Александров работи в ИДП –БАН от 2016г до сега. Преподава дисциплини, свързани с трудовото и осигурителното право в ЮЗУ „Н.Рилски“. Има и практически опит като адвокат.

2. Характеристика и оценка на публикациите

2.1. Монографията, представена като хабилитационен труд, е с наименование „Проблеми на трудовите отношения в условията на обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка“.

Монографията е структурирана много добре. В глава първа са направени сравнително правни анализи с чуждестранното законодателство и с чуждестранните актове за преодоляване на последиците от пандемията, в които се регулират въпроси от трудовото право. Направен е и исторически анализ. Във втората глава авторът се фокусира върху конкретиката на трудово-правните въпроси, свързани с извънредната епидемична обстановка-дистанционните форми на работа, работа при непълно работно време, полагане на извънреден труд, проблемите при ползване на годишен платен и неплатен отпуск, временно преустановяване на трудовата дейност. Отделно авторът в тази втора глава е добавил анализ на различни деривативни задължения на работодателя, които бяха вменени по време на извънредната епидемична обстановка. В глава трета авторът е коментирал така наречените от него „неслучили се промени в законодателството“ в трудовото право, с което той прави критичен анализ на пропуските на законодателя и дава предложения за оптимизиране на законодателството. Интересен е подхода на автора - в кумулация той обвързва това, което е трябвало да се приеме в законодателството, но не е направено и би решило поставените практически въпроси, които са възникнали и са останали нерешени. Монографията завършва с изводи и с препоръки. Включва и библиография на ползваната литература.

Още в самото въведение авторът накратко пояснява, че през 2020 г., когато със закон се обявява извънредно положение в страната, както и извънредна епидемична обстановка, следва да се направи законодателна оценка на приетите нормативни актове, за да може безпристрастно и от позицията на времето, а именно няколко години след извънредната епидемична обстановка.

Авторът чрез анализа на нормативните актове, прави оценка на законодателството, като подчертава, че фактът, че ситуацията е приключила вече, не означава, че такива няма да има занапред и по тази причина един обективен правен анализ би подпомогнал бъдещото трудово-правно и осигурително законодателство.

Считам че авторът е постигнал целите, които си е поставил във Въведението на труда.

В първа глава авторът изследва източниците на трудовите права и на трудовите задължения, които се създават с цел да се преодолеят негативните последици от извънредна епидемична обстановка. Така напр. той първо анализира решението на Народното събрание от 2020 година и съответните заповеди на министъра на здравеопазването, с които се налагат първите ограничителни мерки за разпространението на вируса Ковид 19. Сполучливо той обвързва акта на Народното събрание и на министъра, като прави анализ на понятието възлагане на дистанционна работа едностранно от работодателя. Правилно авторът подчертава, че е термин, който за първи път в нашето законодателство се въвежда и ползва. С вещина се анализират заповедите на министъра на здравеопазването и тяхната правна характеристика, като авторът отчита, че те са подзаконов административен акт по смисъла на АПК по повод дебатите дали е налице общ административен акт

или подзаконов. Разглеждайки правните характеристики, според неговото мнение, заповедта на министъра е нормативен административен акт, тъй като този акт съдържа административноправни норми, които се отнасят до неопределен и неограничен брой адресати и има многократно правно действие.

Заслужава положителна оценка анализа на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение и най-вече хипотезата за неговото ex tunc действие, макар и за броени дни назад във времето. Правилни са неговите разсъждения относно всички мерки, свързани с едностранно възлагане на дистанционна работа, допълнителните мерки, които се предвидиха не само в трудовото, но и в данъчното, в миграционното законодателство.

Изводите на автора, че законодателната техника не е била достатъчно правилна и е създала доста противоречия при прилагането и при тълкуването, подкрепям. Като пример той е дал така нареченото „самоограничаване на законодателя“ със срок на действие на закона.

Представляват интерес анализите на всички норми, свързани със срок на валидност на лични документи като напр. лични карти, паспорти. Положително следва да се оцени критиката на параграф 4 алинея първа от преходните заключителни разпоредби на Закона за извънредното положение, в който се съдържа разпоредбата на член 120 Б от Кодекса на труда за надомна работа, работа от разстояние, форми на труд, които се ползваха активно по време на това извънредно положение. Сполучливо е езиковото и систематичното тълкуване. Считам, че този анализ е принос в доктрината. Подобен изследователски подход е приложен по отношение параграф 52 от преходните и заключителни разпоредби

на закона. Авторът прави обосновани заключения относно законодателната техника, с която се отменя извънредното положение.

Сполучливо авторът ползва практиката на Конституционния съд, както и свои разсъждения, обосновавайки измененията в Закона за здравето, че те имат за цел да регламентират мерки в областта на здравеопазването, които могат да се прилагат след изтичане на срока на извънредното положение и чрез тях се осигурява възможност за подготовка на цялостната здравна система за преодоляване на бъдещи предизвикателства, свързани с епидемии или пандемични обстановки.

Следва да се оцени положително анализа на компетенциите на директора на РЗИ при налагането на мярката задължителна изолация или карантина. Същият анализ авторът извършва на заповедите на министъра на здравеопазването- изследва дискусионните въпрос, изброява неяснотите в правоприлагането и дава много категорични свои изводи.

С вещина авторът коментира дигитализацията в правоприлагането по време на извънредното положение. Пояснява възникнали проблеми, като напр. тези, свързани с дела, които се водят дистанционно, документи, които се връчват дистанционно и др.

Положително трябва да се оцени изследването на чуждестранния опит в нормативното регулиране на преодоляване на пандемията. Така напр. авторът разглежда в детайлност препоръките на МОТ по отношение на достоен труд и заетостта. Правилно той счита, че препоръките са международен стандарт за закрила на труда в условията на криза. Впечатлява пространното изследване на различни национални законодателства и подходът да се сравни с

нашето законодателство. Авторът разглежда законодателствата и мерките за дистанционна работа в Белгия, Франция , Чехия, Полша Португалия. Много интересни са анализите на измененията в действащите колективни трудови договори на Германия и на Италия. Авторът посочва като добър вариант опита на Полша относно уредбата на непълно работно време и промяна на продължителността на междудневната и междуседмичната почивка по време на тази ситуация. Като добър опит, той сочи също и гъвкавото работно време като вид трудов договор в Румъния. Заслужава интерес анализа относно негативните финансови последици за работниците по време на пандемията и примерите от Холандия и Ирландия, където се урежда възможност работодателите с публични финансови средства да покриват разходите за заплати. Като добър пример авторът сочи и други законодателни мерки, които подпомагат работниците и служителите, като компенсирането на техните разходи, свързани с интернет връзката при полагане на труд от дистанция в Испания. Удачен е анализа на законодателството в Полша, където се урежда за времето на пандемичната обстановка максимален размер на дължимите от работодателя обезщетения, когато се прекратява трудовото правоотношение. Авторът изразява ясно мнение, че решението на българския законодател по време на пандемичната обстановка да приеме промени в режима на обезщетението по чл. 222 алинея 3 от Кодекса на труда е неприемливо и изразява критичното си отношение.

В труда са ползвани изводи по проблеми на други автори от доктрината, като е проявено етично отношение.

В глава втора са представени всички основни проблеми, свързани с пандемичната обстановка, като тук авторът се спира подробно на дистанционната форма на работа. Полезни са изводите от анализа на надомната работа и всички проблеми, свързани с понятието „надомна“ работа, които е следвало да се тълкуват в правоприлагането. Неговите мнения са правилни и трябва да се оценят положително. Интерес представлява тезата за така наречените допълнителни условия за работа от разстояние, като авторът пояснява разпоредбата на чл. 107з, алинея първа от Кодекса на труда, считайки, че става дума за организация на работа, изнесена извън помещенията на работодателя, която се извършва чрез използване на информационни технологии. Той коментира вида работници, които имат квалификация, пригодна за такъв тип работа , например софтуеристи и изброява както професиите, които са годни за сключване на този тип договор, така и професиите които не могат да бъдат предмет на такъв тип договор. В цялостност прави впечатление изключително пространното изследване на договора за дистанционен труд и договора за надомна работа - с много детайли и в различни аспекти. Авторът изследва типа на трудовата злополука, отговорността на работодателя, когато настъпва в дома на работника, като сочи примери от спорове, възниквали в административната и в съдебната практика.

Заслужава добра оценка анализа на автора на електронната форма на комуникация между страните - работник и работодател, която е създала множество практически проблеми Той дава редица примери от практиката и свои заключения.

Авторът много подробно анализира контрола върху спазването на работното време в периода на криза. Прави впечатление практическата насоченост на анализите. Така следва да се оцени положително коментара относно субективната страна при неизпълнение на трудовото задължение, при работа от дистанция или надомна работа.

Позитивна оценка заслужава изследването относно пропорционалността на законодателните мерки спрямо органите на изпълнителната власт по повод на защита на личните данни. Авторът пояснява в подробности дискусионните въпроси, свързани с прилагането на Регламента за защита на личните данни, като посочва и решения на Европейския съд по правата на човека.

Прави впечатление добрия анализ на понятието непълно работно време по време на пандемията и всички проблемни въпроси като напр. използване на работно време с променливи граници, работата на смени и др.

Следва да се оцени изследването за задължението за здравословни и безопасни условия на труд, които законодателят вменява на работодателя, в кризисни здравни условия. Изводите са приносни, като авторът подчертава положителния законодателен подход на установена яснота за неговите задължения да се осигурят здравословни и безопасни условия на труд, като същевременно пояснява негативния подход- не добра рестриктивна политика. Присъединявам се към извода на доц. Александров, че този подход трябва да се преосмисли в една неблагоприятна от икономическа гледна точка ситуация.

Особено внимание е обърнато на темата за недопускане на територията на предприятието на работници и на служители с

прояви на остри заразни заболявания. Авторът правилно е отразил споровете и дискусиите по този въпрос.

Трудът придобива пълнота и с анализа на експертните решения на ТЕЛК и на параграф 20 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за извънредното положение. Считам, че е добър извода на автора относно сроковете на експертните решения на ТЕЛК в условията на извънредна обстановка.

Особено важен въпрос е включен в труда, а именно - отношенията между страните в трудовото правоотношение във връзка с ваксините, с имунизационния процес относно Ковид19. Дискусията имаше засилен практически характер и авторът е цитирал различни становища от доктрината и от практиката, като разсъждава по темата за дисциплинарна отговорност при отказ за ваксиниране на работници. Темата доведе до дискусии и до редица проблеми в законодателствата на държавите, до въвеждане на „зелени сертификати“, затова следва да се оцени приноса на автора за анализа относно задължението за имунизация и трудовите правоотношения.

В края на монографията доц. Александров синтезира накратко основните изводи и препоръки, които намирам за правилни, верни и оценявам положително.

2.2. Другите публикации, представени в конкурса- статиите, студиите и главите от колективните монографии, разделям на няколко групи според материята. Част от тях са свързани с дигитализиране на документите , които имат трудовоправен характер. Този процес е важен с оглед въвеждането на единен електронен трудов запис, дигитализиране на трудовата книжка. Давани са от автора различни предложения за оптимизиране на

законодателството, всички са с приносен характер. Другата част от публикациите са свързани със защитата срещу дискриминацията в работното място, защитата на правата на лицата с психически увреждания и др.

Отличавам изследването относно прекратяване на трудовите правоотношения с хабилитирани лица при навършване на 65-годишна възраст, съгласно Закона за висшето образование.

Авторът прилага публикации, свързани със спорове, предимно по наложени дисциплинарни наказания, както и публикации относно ползването на извънсъдебни спорове за решаването им.

3. Обобщено, всички публикации съдържат градивна критика на пропуските в законодателството, предложения за оптимизирането му, там където авторът намира за удачно.

В цялостност творчеството на доцент Александров в периода след придобиване на научната длъжност „доцент“ до момента, е с високо качество, с приносен характер, съдържа задълбочени анализи и заслужава положителна оценка.

Доцент Александров изследва разнообразна тематика в трудовото и осигурителното право, има мащабни правни познания, а практическият му опит е обвързан със задълбочени доктринерни търсения.

От приложената справка за дейности, съобразно Правилника на ИДП, е видно изключително активното му участие в научни конференции, обучение на докторанти, участия в научни журита за придобиване на академични степени и длъжности, както и участие в редакционни колективи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

С оглед изложеното по-горе, считам, че са спазени изискванията на ЗРАСРБ, както и приложимите нормативни актове, поради което давам **положителна оценка** и препоръчвам научното жури да предложи на Научния съвет доцент Андрей Сашов Александров да бъде избран на научната длъжност „професор“ в Института за държавата и правото, БАН, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. право / Трудово право и обществено осигуряване/.

26.06.2026г проф. Дарина Зиновиева